

Rapport Geestelijk verzorgers in de synode

Van: Generale college voor de kerkorde

Datum: 16-4-2021 v.3

1. Inleiding

Het moderamen heeft gevraagd om een voorstel tot wijziging van de kerkorde die erin voorziet dat – naast de afgevaardigden vanuit de classicale vergaderingen en de evangelisch-lutherse synode – twee vertegenwoordigers vanuit de geestelijke verzorging als lid deel kunnen uitmaken van de generale synode (zie bijlage 1).

In de brief van 22 februari 2021 waarmee het moderamen van de generale synode dit verzoek overbrengt omschrijft het moderamen de vertegenwoordiging van het categoriaal pastoraat in de generale synode als volgt:

- a) het moet gaan om lidmaatschap van de generale synode
- b) van twee geestelijk verzorgers,
- c) waarvan er één werkzaam is in de gezondheidszorg (een predikant of een kerkelijk werker) en
- d) een predikant, per toerbeurt uit het justitie-, defensie- of overig categoriaal pastoraat. Volgens het voorstel “Categoriaal pastoraat in de generale synode” van 14 april 2020 zou er iedere vier jaar moeten worden gerouleerd.

2. Beoordeling

Het GCKO is van oordeel dat met een simpele ordinantiewijziging kan worden volstaan om het gevraagde te bewerkstelligen. Maar het GCKO heeft daarbij overwogen, dat hierdoor een discrepantie ontstaat met art. VI-3 KO, waar alleen sprake is van afvaardiging door de classicale vergaderingen en de evangelisch-lutherse synode. Dat roept de vraag op of ook dat artikel moet worden gewijzigd

Het GCKO heeft daarbij geconstateerd, dat bij de classicale vergadering dezelfde spanning bestaat tussen ordinantietekst en art. VI-3: de classispredikant en de toegevoegde predikant met bijzondere opdracht of predikant in algemene dienst is in art. VI-3 niet te vinden, evenmin als de scriba van de synode en de afgevaardigden van geassocieerde kerken die op grond van de associatieovereenkomst lid zijn van de synode.

Het GCKO wijst op deze discrepantie. Het zou goed zijn als de Romeinse artikelen in hun geheel bekeken worden op de vraag of de ordinanties er volledig mee sporen. Daarbij zijn overigens twee wegen mogelijk:

- de Romeinse artikelen geven geest en hoofdzaak weer, en afwijkingen die vallen binnen de geest van deze artikelen zijn geen probleem, of
- de Romeinse artikelen en de ordinanties moeten ook tekstueel volledig sporen.

In de bijlage gaat het GCKO hier nader op in.

Het GCKO is overigens van oordeel dat, mede gezien de al bestaande discrepanties, de gevraagde wijziging niet op beantwoording van deze vraag hoeft te wachten.

Het GCKO heeft zich vervolgens afgevraagd wat in ordinanties moet worden geregeld en wat aan de synode kan worden overgelaten. Naar het oordeel van het GCKO heeft alleen het lidmaatschap als zodanig in ordinantie 4 worden opgenomen. De wijze waarop betrokkenen gekozen worden en het rouleren over justitie, defensie en overig categoriaal kan in een protocol worden vastgelegd. Het GCKO hecht er daarbij aan te benadrukken dat de aanwijzing (hoe ook de voordracht tot stand is gekomen) een zaak is van de synode, zoals ook de toegevoegde predikant in de classicale vergadering een zaak is van die vergadering.

Zoals gezegd: de precieze wijze hoe tot een voordracht wordt gekomen, heeft niet in ordinantie 4 te worden vastgelegd. Wel is het van belang dat de daarvoor te treffen regeling wordt vastgelegd en kenbaar is. Het GCKO stelt daarom voor de aanwijzing op te nemen in de huishoudelijke regeling van de synode.

Het GCKO merkt daarbij op dat het zeer wenselijk is dat documenten als de huishoudelijke regelingen en gehanteerde protocollen via de website eenvoudig vindbaar zijn. Hieraan ontbreekt het nogal eens.

In de brief van het moderamen is sprake van geestelijk verzorgers, zowel predikanten als kerkelijk werkers. Het GCKO constateert dat het mogelijk is dat een kerkelijk werker – geestelijk verzorger in de bediening staat en geen ambtsdrager is. Het GCKO veronderstelt dat alleen ambtsdragers zijn bedoeld en het is ook overigens van mening dat alleen ambtsdragers voor het lidmaatschap in aanmerking komen. Wanneer overwogen zou worden dit los te laten is vooraf een nadere bezinning op de “ambtelijke vergadering” noodzakelijk.

Het GCKO meent er goed aan te doen om, nu ord. 4-24-1 moet worden aangepast, tevens de afgevaardigden van geassocieerde kerken in dit artikel een plaats te geven.

Tenslotte wijst het GCKO erop dat de termijn van vier jaar, waarvan sprake is, afwijkt van de normale termijn van vijf jaar. Het GCKO stelt voor om ook hier vijf jaar te hanteren en heeft dit in onderstaand voorstel opgenomen.

3. Voorstel

Ord.4-24-1

1	De generale synode wordt gevormd door de ambtsdragers die zijn afgevaardigd door de classicale vergaderingen en door de evangelisch-lutherse synode.	De generale synode wordt gevormd door de ambtsdragers die zijn afgevaardigd door de classicale vergaderingen en door de Evangelisch-Lutherse Synode, twee ambtdragers die werkzaam zijn in de geestelijke verzorging en degenen die op grond van ord. 14-5-1 als lid deelnemen aan de synode.
4a		De generale synode wijst, telkens voor een periode van vijf jaar als lid aan - een geestelijk verzorger werkzaam in de gezondheidszorg en - een geestelijk verzorger werkzaam in het overige pastoraat

Ord. 4-26-6

De generale synode maakt een regeling voor haar wijze van werken waarin in ieder geval worden geregeld: het bijeenroepen van haar vergaderingen en die van de kleine synode, en de agendering.	De generale synode maakt een regeling voor haar wijze van werken waarin in ieder geval worden geregeld: het bijeenroepen van haar vergaderingen en die van de kleine synode, de agendering en de aanwijzing van geestelijk verzorgers als bedoeld in art. 24-4a.
--	---

4. Tenslotte

Het GCKO wijst erop dat de classicale vergadering een predikant uit de predikanten met bijzondere opdracht **kan** aanwijzen. Overwogen zou kunnen worden ook hier van een geestelijk verzorger (dat kan dus ook een ambtsdrager-kerkelijk werker zijn) te spreken en de kan-bepaling te vervangen door **wijst aan**, om dezelfde reden als waarom de toevoeging aan de generale synode wenselijk wordt geacht. Het GCKO houdt het op deze signalering.

Geacht college,

In de synodevergadering van juni 2020 heeft de synode een besluit genomen over een vorm van vertegenwoordiging van het zgn. 'categoriaal pastoraat' in de generale synode. Het besluit luidde:

De generale synode heeft kennis genomen van:

1. De notitie 'Voorstel categoriaal pastoraat in de generale synode' d.d. 14 april 2020; 2. Het rapport van de Commissie van Rapport LWK d.d. 5 juni 2020;
3. Het advies van de generale raad van advies d.d. 28 mei 2020.

De generale synode overweegt:

1. In de notitie 'Voorstel categoriaal pastoraat in de generale synode' wordt betoogd dat de diverse vormen van categoriaal pastoraat belangrijk zijn voor de kerk en in de diverse sectoren van de samenleving, en dat het daarom goed is dat het categoriaal pastoraat ook vertegenwoordigd is in de generale synode;
2. De notitie bepleit dat
 - deze vertegenwoordiging gestalte krijgt door het toevoegen van twee stemhebbende leden aan de generale synode, en om hiertoe per november 2020 een traject tot wijziging van de kerkorde in te zetten;
 - reeds per november 2020 twee adviseurs namens het categoriaal pastoraat zitting zullen hebben in de synode, op basis van wijziging van de huishoudelijke regeling van de generale synode met die strekking;
3. De adviseurs -en later de synodeleden- namens het categoriaal pastoraat zullen in de synode plaatsnemen op grond van roulatie tussen de diverse vormen van categoriaal pastoraat, een en ander zoals beschreven in de notitie; dit betekent:
 - in elk geval steeds één lid namens het pastoraat in de gezondheidszorg;
 - het tweede lid per toerbeurt namens het justitie-, defensie- c.q. overig categoriaal pastoraat.

Deze adviseurs respectievelijk leden dragen zorg dat zij mede namens de andere vormen van categoriaal pastoraat kunnen spreken;

De generale synode besluit:

1. de notitie 'Voorstel categoriaal pastoraat in de generale synode' te aanvaarden als uitgangspunt van beleid;
2. het moderamen op te dragen de huishoudelijke regeling van de generale synode aan te passen in die zin, dat aan de vaste *adviseurs* twee predikanten-geestelijk verzorgers worden toegevoegd die werkzaam zijn, één in de gezondheidszorg (dit kan ook een kerkelijk werker-geestelijk verzorger zijn) en één per toerbeurt in het justitie-, defensie- c.q. overig categoriaal pastoraat;
3. het generale college voor de kerkorde te verzoeken een kerkordewijziging voor te bereiden in die zin, dat na die wijziging op dezelfde wijze twee predikanten-geestelijk verzorgers (c.q. één kerkelijk werker -geestelijk verzorger) *lid* zullen zijn van de generale synode.
4. het moderamen op te dragen voor de synodevergadering van november 2020 alvast in samenspraak met de diverse werkgroepen voor het categoriaal pastoraat twee adviseurs uit te nodigen; 5. Allen te danken die bij de voorbereiding van deze besluiten betrokken zijn geweest.

Wij voegen voor uw informatie de notitie 'Voorstel categoriaal pastoraat in de generale synode' d.d 14 april 2020 bij (*bijlage*).

Onder punt 3 heeft de synode besloten u te vragen een ordinantiewijziging m.b.t. de samenstelling van de generale synode voor te bereiden. De synode veronderstelde toen dat dit in de vergadering van 13 november a.s. zou kunnen worden besproken, vanwege agendatechnische redenen wil het moderamen dit agenderen voor de synodevergadering van juni 2021.

De ordinantiewijziging zou de strekking moeten hebben dat in de generale synode als lid zitting zullen hebben:

- één predikant-geestelijk verzorger als bedoeld in ord. 3-23 of kerkelijk werker-geestelijk verzorger als bedoeld in ord. 3-13, werkzaam in de gezondheidszorg;
- één predikant-geestelijk verzorger als bedoeld in ord. 3-23, werkzaam in een andere vorm van categoriaal pastoraat,

zulks volgens een door of vanwege het bestuur van de dienstenorganisatie vastgesteld protocol.

Ter toelichting op dit laatste: er zijn diverse werkgroepen van de dienstenorganisatie, als bedoeld in GR8-11, actief in het werkveld van het categoriaal pastoraat.

De dienstenorganisatie is doende om voor de periode, bedoeld in besluitpunt 2 (

vertegenwoordigers categoriaal pastoraat als *adviseur* in de synode) in samenspraak met deze werkgroepen te organiseren dat (en hoe) deze adviseurs worden 'afgevaardigd' door de werkgroepen. Het ligt namelijk voor de hand dat in elk geval de voordracht afkomstig is van deze werkgroepen. Deze regeling zal worden vastgelegd in een protocol.

In dit protocol worden dan ook nog andere zaken geregeld, zoals hoe de adviseurs / (later:) deze synodeleden worden gevoed met informatie vanuit de werkgroepen, teneinde hun taak in de synode te kunnen uitvoeren.

Wij verzoeken u vriendelijk dit verzoek in behandeling te nemen en hiervoor 16 april a.s. een voorstel bij het moderamen in te dienen.

(w.g.) R.de Reuver, scriba M. Batenburg, preses

Bijlage 2

Predikanten met bijzondere opdracht/in algemene dienst in de classicale vergadering Een historisch overzicht

In de eerste lezing (1997) van (wat nu is) ord. 4-14 was alleen sprake van afgevaardigden van gemeenten. De toevoeging van de predikant met bijzondere opdracht of in algemene dienst is bij de tweede lezing gedaan. In de toelichting (voor de synode) staat hierover:

Verschillende hervormde reacties bepleiten in navolging van visitatoren-generaal de opname van (een aantal) predikanten voor bijzondere werkzaamheden in de classicale vergadering. Degenen die alle predikanten lid willen laten zijn van de classicale vergadering willen ook alle predikanten met bijzondere opdracht opnemen, degenen die beperking van het aantal predikanten aanvaarden kiezen voor twee door de classicale vergadering bij toerbeurt voor vier jaar aan te wijzen predikanten met bijzondere opdracht (NH 189v; GK 298). Ook de gereformeerde kerkordecommissie vraagt hiervoor aandacht. De hervormde kerkordecommissie noemt hierbij ook de predikanten in algemene dienst.

De werkgroep acht dit een goede aanvulling en stelt voor te lezen:

De classicale vergadering wijst tevens twee leden aan uit de predikanten met bijzondere opdracht en predikanten in algemene dienst die aan een tot de classis behorende gemeente of aan de classis verbonden zijn, dan wel lid zijn van een tot de classis behorende gemeente.

Het advies van visitatoren generaal luidde:

Visitatoren Generaal (nr. 765):

“Er zijn in iedere classis twee plaatsen beschikbaar die worden vervuld door een predikant met een bijzondere opdracht en een predikant in algemene dienst met een bijzondere opdracht, die wonen binnen de grenzen van de classis. Zij vertegenwoordigen de predikanten van hun categorie en worden bij toerbeurt voor vier jaar aangewezen door de classicale vergadering. Ontbreekt een categorie binnen het gebied van de classis dan vervalt de beschikbare plaats.”

Toelichting: Er is een toetsing voordat een predikant met een bijzondere opdracht wordt beroepen op de vraag of deze werkzaamheden verricht die in rechtstreeks verband staan met de vervulling van het ambt van predikant (ord. 3-17-3 en ord. 3-18-7). Een consequentie daarvan dient te zijn, dat die predikant ook recht heeft op een stem in de meerdere vergadering. Nu zullen niet meer alle predikanten voor gewone werkzaamheden afgevaardigde zijn naar een classicale vergadering. Derhalve hebben ook niet alle predikanten met een bijzondere opdracht recht op een plaats in deze grondvergadering der kerk. Hun wordt recht gedaan als zij door een hunner worden vertegenwoordigd en dat per categorie. Deze vertegenwoordiger is stemhebbend lid van de vergadering.

De synodecommissie ter voorbereiding van de tweede lezing zegt over dit punt niets. In de triosynode is er ook niet over gesproken. Het is klaarblijkelijk toen niet als problematisch gezien.

Trendbreuk?

In de NHK waren alle predikanten, ook predikanten met bijzondere opdracht lid van de classicale vergadering, met daarnaast per predikantsplaats een andere ambtsdrager. Op die manier waren alle kerkenraden dubbel vertegenwoordigd in de classicale vergadering. Toch waren het niet de kerkenraden die via hun vertegenwoordigers met elkaar overlegden, maar de afgevaardigde ambtsdragers overlegden zonder last of ruggespraak (ord. 4-3-2): in een meerdere ambtelijke vergadering komen niet ambtelijke vergaderingen bijeen, maar komen ambtsdragers bijeen. En daaronder vallen ook de predikanten die geen eigen ‘predikantsplaats’ hebben.

In de GKN waren alleen door (algemene) kerkenraden afgevaardigde predikanten met daarnaast per (algemene) kerkenraad een ouderling en een diaken lid van de classis (in de GKN was classis zowel het gebied als de vergadering).

De toevoeging van niet-afgevaardigde ambtsdragers is dus vanuit de GKN gezien een novum, maar vanuit de hervormde traditie een vanzelfsprekende aanvulling.

In dat licht gezien is het niet verbazend, dat de aanvulling bij de tweede lezing niet alleen kerkenraden ambtsdragers afvaardigen maar ook ambtsdragers uit andere werkvelden worden uitgenodigd om deel te nemen aan het werk van de classicale vergadering, geen enkele discussie heeft opgeroepen. Een recente uitbreiding is dat ook de classispredikant lid is van de classicale vergadering zonder dat dit enige discussie heeft opgeroepen (ook niet binnen het GCKO).

Kerkorde

De hervormde praktijk werd gedekt door de hervormde kerkorde, waar in de grondleggende artikelen was bepaald (HKO art. V-6)

De classicale vergaderingen zijn samengesteld uit de dienstdoende predikanten en andere door de kerkeraden aangewezen afgevaardigde ambtsdragers;

De aanvulling staat echter op gespannen voet met de protestantse kerkorde, waarin was bepaald (KO art. VI-2):

De classicale vergadering wordt gevormd door de afgevaardigde ambtsdragers van de kerkenraden van de tot de classis behorende gemeenten.

en evenzeer met de huidige tekst:

De classicale vergadering wordt gevormd door de ambtsdragers verkozen door de kerkenraden van de tot de classis behorende gemeenten.

Ook een uitbreiding naar de generale synode staat op gespannen voet met de kerkorde waarin is bepaald

De generale synode wordt gevormd door ambtsdragers, afgevaardigd door de classicale vergaderingen en de afgevaardigden van de evangelisch-lutherse synode¹.

De basisregel van de grondwet werd klaarblijkelijk niet eng geïnterpreteerd. Ook elders is wel te zien dat ordinantieteksten niet altijd volledig binnen de kaders van de Romeinse artikelen blijven. Het is dan ook de vraag of de toevoeging van enkele ambtsdragers in strijd is met de geest van de Romeinse artikelen. Indien deze discrepantie tussen ordinantie en kerkorde ongewenst is, kunnen twee wegen worden gegaan:

- De kerkorde wordt aangepast aan de praktijk
- De praktijk wordt aangepast aan de kerkorde.

Er zal binnen de kerk weinig instemming te vinden zijn voor de tweede optie: het wijzigen van het lidmaatschap van de extra leden (predikanten met bijzondere opdracht en classispredikant) in een adviseurschap.

Als de eerste optie wordt overwogen zou een aparte studie moeten worden gewijd aan (mogelijke) discrepanties tussen Romeinse artikelen en ordinanties.

¹ Opvallend is dat de ordinanties hier strenger zijn dan de tekst van de kerkorde, waarin niet wordt voorgeschreven dat de afgevaardigden van de ELS ambtsdragers zijn.